

Слідами Роксолани. повість

КУПИТИ

Про книгу

Історія українки Роксолани вражає. Адже вона пройшла складний життєвий шлях - від полонянки кримського хана до дружини султана Сулеймана та матері його наступника - Селіма Другого. Відтак у Стамбулі отримала ім'я Гюррем. За життя ця жінка листувалася із правителями Європи та Азії, мала великий вплив на політику та активно займалася благодійністю. У книжці йдеться про її життєвий шлях, місце в історії та велику родину. Вік: 12+.

ОЛЕКСАНДРА
ШУТКО

Роман
ГОКСОДАНЪ

Судаму
Юрсогану

© Видавництво Богдан

www.bohdan-books.com

ISBN 978-966-10-8895-4

Історія українки Роксолани вражає. Адже вона пройшла складний життєвий шлях — від полонянки кримського хана до дружини султана Сулеймана та матері його наступника — Селіма Другого. Відтак у Стамбулі отримала ім'я Гюррем. За життя ця жінка листувалася із правителями Європи та Азії, мала великий вплив на політику та активно займалася благодійністю. У книжці йдеться про її життєвий шлях, місце в історії та велику родину.

Для дітей середнього та старшогошкільного віку.

Ілюстрації Олега Кіналя

ОЛЕКСАНДРА
ШУТКО

СЛАДА
РОКСОУАНУ

Українка на османському троні

У турецькому Стамбулі є чимало храмів. На одному з семи пагорбів давнього міста стоїть велична мечеть¹ Сулейманіє. Її майже 500 років тому побудував десятий султан Османської імперії² Сулейман Пишний³. Здаля приковує вона погляд великими банями, над якими височіють верхівки золочених мінаретів. Із них служителі мечеті — муедзини гучним співом закликають вірян на молитву.

У дворі цього пишного храму причаїлися дві гробниці. Коло них завжди людно. Турки приходять сюди, щоб помолитися на могилах султана Сулеймана та його дружини. Вона стала матір'ю наступного правителя — Селіма Рудого і була щедрою й милосердною султаною. Багато грошей виділяла на зведення храмів, їдалень для нужденних, шкіл, лікарень і лазень. В історії за цією жінкою закріпилося незвичне ім'я — Гюррем, тобто «весела», «усміхнена». Адже вона яскравою вродою і милою усмішкою підкорила серце наймогутнішого правителя Османської імперії — султана Сулеймана.

Українці її знають як Роксолану⁴ родом із галицького містечка Рогатин, яке 500 років тому входило до складу Польського королівства. Нині воно розташоване в Івано-Франківській області України.

Мешканці Рогатина пишаються Роксоланою і на центральній площі встановили їй пам'ятник. Адже її доля була схожа на казку.

Спогад про викрадення з Рогатина

Одного літнього дня у далекому 1514 році⁵ рудоволоса дівчинка бігла бережком річки Гнила Липа, що огинає Рогатин. Вона квапилася додому з церкви Святого Духа, де правив службу її батько-священник. Адже на неї вдома чекали книжки. Дівчинка обожнювала читати й мріяти про далекі подорожі та мандри.

Раптом із вулиць міста почувся лемент жінок і церковний дзвін, який попереджав про лихо.

— Щось трапилося, — зрозуміла мала і чимдуж понеслася додому.

Неподалік помітила вершника в чорному вбранні з вузькими темними очима.

«У місті татари!» — забриніло в думках наляканої дівчинки.

Вона намагалася сховатися у високій сухій траві, щоб не потрапляти чужинцям на очі. Але не встигла. У її руді коси увіп'ялася чиясь міцна рука. Дівчинка закричала від болю й почала відчайдушно пручатися. Та це не допомогло. Кремезний вершник схопив її і потягнув до себе. Перекинув через круп коня і помчав.

За ним неслися швидкі, як вітер, вузькоокі вершники із такою ж здобиччю. А над містечком здійнявся чорний дим від спалених чужинцями будинків.

Полон у Кримського хана

Потім були сльози й туга за рідними в чужому краю — Кримському ханстві⁶, куди татари привезли схоплену в Рогатині рудокосу дівчинку. Вона одразу ж привернула увагу їхнього правителя, старого хана Менглі Ґерая. Він наказав усім дбати про полонянку, гарно одягати її і годувати. А ще — навчати основам ісламу та східним співам і танцям. Уже тоді хан намітив подарувати руденьку українку могутньому правителеві — османському султану.

За кілька років перебування в ханському палаці маленька налякана полонянка перетворилася на витончену красуню. Довге й пишне руде волосся та великі блакитні очі на світлому обличчі виділяли її серед інших невірниць кримського хана. До того ж, вона вміла вправно вишивати і гарно співати.

Невдовзі до ханського палацу надійшла зі Стамбула звістка про сходження на трон нового султана, 26-річного Сулеймана. Тоді ж йому морем відправили вітального листа з подарунком — рудокосою юнкою родом із Рогатина. Так вона потрапила до султанського гарему⁷. Невдовзі її вподобав молодий і привабливий султан Сулейман, який славився своєю мужністю та щедрістю до жінок. Він закохався до нестями в рудоволосу красуню з чарівною усмішкою на вустах. Відтак вона стала частиною його величного життя та правління.

Лист польського короля

Ті часи зі свого дитинства та юності з сумом згадувала статна жінка середніх літ у коштовних шовках і прикрасах. Із нещасної полонянки вона перетворилася на поважну дружину султана Сулеймана — Гюррем і народила йому шістьох дітей. Відтак мешкала у Стамбулі в розкішному султанському палаці й мала безліч служниць, золота і влади. Але в душі все ще залишалася життєрадісною рудокосою юнкою родом із Рогатина. Утім, за роки перебування в султанському гаремі навчилася приховувати за чарівною усмішкою свій справжній настрій та почуття.

Так було й цього разу, коли вона приймала в палаці посланця Гасана.

— Султано, — обережно мовив він, схилившись у поклони.

Гюррем відволіклася від сумних спогадів і з застиглою усмішкою на вустах наблизилася до ґратчастої перетинки, яка слугувала заслоною для проведення перемовин. Адже іслам забороняв жінкам вільно, з відкритим обличчям спілкуватися з чоловіками.

За ґратками стояв слуга — русявий молодий українець із косматими вусами. Він також у дитинстві потрапив у полон до кримських татар. Потім опинився в Стамбулі, де навчався в школі для майбутніх воїнів султана і його служників. Там же отримав мусульманське ім'я Гасан і посаду султанського посланця.

— Вітаю тебе, — величаво мовила Гюррем із-за ґраток. — Із чим прийшов до мене?

Гасан ґречно відповів їй:

— Я привіз вам, султано, з Кракова лист польського короля та подарунки.

Гюррем окинула оком скриню з хутром і золотими прикрасами, яку приніс посланець, і на знак вдячності кивнула. По тому запитала:

— Чи пристав король на мою пропозицію добросусідських відносин із султаном Сулейманом?

— Авжеж, моя пані, — озвався Гасан і простягнув листа.

Гюррем розгорнула його.

«Ваша Королівська Величносте», — одразу ж прочитала.

Так звертався до неї польський король Сигізмунд (Другий) Авґуст. Це потішило султано, яка була донькою звичайного українського священника. Утім, сам польський король, у володіннях якого вона народилася, називав її королевою. Та ще й дякував за прихильність до нього. Він також просив сприяння в

налагодженні дружніх стосунків із чоловіком Гюррем — султаном Сулейманом.

— Я зроблю все, що в моїх силах. Бо прагну зміцнити мир між поляками та османами, — заявила Гюррем.

Адже знала: лише так можна припинити руйнівні набіги кримських татар на українські землі, що входили тоді до складу Польського королівства.

Розкішне весілля

Султан Сулейман із величезною армією пішов у військовий похід на Іран. Із ним поїхав наймолодший син Гюррем — Джигангір. Старші, Селім та Баязид, залишилися намісниками⁸ османських провінцій із центром у містах Маніса та Конья.

Гюррем дуже хвилювалася за синів. Адже вона вже втратила двох своїх дітей — Абдуллага і Мегмеда, які померли від хвороб. Хвилювалася й за літнього чоловіка-султана, бо знала: в разі його смерті на трон зійде пасинок Мустафа. Його матір'ю була черкеска Магідевран⁹. Вона із сином та онуками мешкала в провінційній Амасьї та ненавиділа Гюррем. Бо через неї втратила увагу й кохання султана Сулеймана. Той так прикипів душею і серцем до української полонянки, що звільнив її з рабства, а потім ще й одружився з нею. Це було нечуваною подією в історії Османської імперії. Адже султани до цього не брали шлюб із жінками незнатного роду.

З тих пір минуло майже десятиліття. Утім, Гюррем і досі пам'ятала те бучне весілля, яке влаштував для неї чоловік — султан Сулейман. Одразу ж після укладання шлюбу на прикрашених квітами й прапорцями вулицях Стамбула пройшов публічний хід із подарунками. Спочатку з'явилися двісті мулів, які були навантажені килимами, золотими та срібними вазами, спеціями, коштовностями, меблями і всілякими побутовими товарами. Усе це прикрасили шаликами сріблястого й рожевого кольорів. Одразу за мулами з'явилися двісті верблюдів, теж навантажені розкішними подарунками, які надіслали султані Гюррем із найвіддаленіших куточків Османської імперії.

Уночі головні вулиці були яскраво освітлені, довго грала музика й бенкетували. Будинки прикрашали вінками, скрізь веселились, а народ годинами танцював із великим задоволенням. На старому кінному майдані поставили за декоративною золотою перегородкою велику трибуну, зарезервовану для новоспеченої дружини султана та її почту. Вони спостерігали за великим турніром, у якому брали участь християнські та мусульманські лицарі, акробати, фокусники, демонстрували диких звірів та жирафів, що сягали самого неба.

Опісля щаслива Гюррем надіслала до натовпу своїх служниць, які вручали людям гроші або ж відрізи шовку. Водночас відбулося безкоштовне роздавання хліба та фруктів. На ці

весільні гуляння султан Сулейман віддав чимало грошей. Лише весільний дарунок Гюррем коштував 100 тисяч золотих.

На той час вона вже прекрасно володіла надскладною османською мовою¹⁰, тому після відбуття султана Сулеймана на війну до Ірану щодня писала йому розпачливі листи. Довідавшись про те, що в нього посилюється біль у ногах, справлялася про самопочуття.

«Мій султане, душе моєї душі, що ж могло стати причиною вашого нездужання?» — запитувала в листі Гюррем.

Відтак благала султана якомога більше відпочивати й не намагатися ходити. А ще описала, як піддані моляться за нього в Стамбулі й бажають йому швидкого одужання та військових перемог. Гюррем вірила: такі слова зможуть підняти чоловікові настрій і покращити його самопочуття.

Вишиті подарунки

Єдиною втіхою та підтримкою Гюррем під час розставання із чоловіком була її єдина донька Мігрімаг. Вона стала дружиною великого візира Рустема. Той був хорватом за походженням і вірним слугою, але зараз також перебував разом із султаном у військовому поході.

Мігрімаг із дітьми залишилася в Стамбулі. Вона частенько приїздила зі свого розкішного маєтку в султанський палац, щоб навістити схвильовану матір. Разом вони довго розмовляли: згадували дитинство Мігрімаг, народження її братів і підступи Магідевран. Та не могла змиритися із втратою кохання султана Сулеймана, тому мстилася суперниці Гюррем. Утім, усі її намагання зіпсувати стосунки закоханого подружжя були марними. Гюррем завжди гідно виходила зі влаштованих їй пасток.

Цього зимового ранку матір із донькою усамітнилися в оздобленій блакитними кахлями кімнаті палацу. Там було тепло й затишно. У мармуровому каміні з доладною ліпниною заспокійливо потріскували дрова. Жінки після приємної бесіди зосередилися на вишиванні.

Мігрімаг вправно вивела на шовку золотою ниткою ніжний візерунок і показала його матері.

— Як гарно! — почула захопливе, а потім замислено запитала:

— Цікаво, чи сподобалися мої вишиті рушнички польському королеві?

Гюррем відказала:

— Авжеж, доню. Щойно він надіслав мені у відповідь листа. Дякував за наші з тобою подарунки — вишиті сорочки, рушники та хустинки.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

КУПИТИ